

– **Petronius Arbiter: SATIRIKON**

- Vprašanja glede avtorja, časa nastanka, literarne vrste, vsebine. Verjetno nastal v času Neronove vladavine, avtor Petronij, ki ga je dal Neron usmrtiti. Kar se tiče vsebine, so ohranjeni le fragmenti. Verjetno je bil zelo obsežen. Rezultat rekonstrukcije je skromen: tudi ni odgovora na vprašanje, kako se je sprožil domnevni vodilni motiv dejanja, Priapova jeza, ki preganja Enkolpija po svetu kot Odiseja.
- Satirikon je najbrž izhajal v delih, saj so na koncu enega odseka avtorjevi verzi, v katerih zavrača negativne in napadalne kritike.
- Satirikon nekateri uvrščajo med satire, drugi k zabavni literaturi. Namen je kratkočasiti bralca, ga zabavati. Pripoved je prvoosebna, razgibana, veliko je pustolovščin.
- Heinze vidi v S. parodijo na sentimentalni roman helenistične dobe.
- E. Klebs domneva, da gre za parodijo Iliade in Odiseje. Drugi kritiki vidijo v njem venec novel z okvirno pripovedjo erotičnega značaja, pustolovski roman.
- Enkratnost tega dela je v zlitju sestavin iz raznih lit. vrst: romana, satire, novele ... Značilen je tudi humor, smisel za realizem v opažanju, pripovedovanju, dober prikaz pravi antičnega človeka, kritika časa, jezikovna umetnina. Poudarjen je literarni in estetski pomen dela. Najustrezneje je videti to delo kot parodijo grškega ljubezenskega romana in kot rimsko satiro z motivi in prviniami drugih lit. vrst.
- **Grški lj. roman:** lj. par, ki ga usoda iztrga iz urejenih in srečnih razmer, preganja po morju in deželah. Vsak zase morata prestati različne preizkušnje, nevarnosti, nadloge. Oba sta mlada, lepa, zato je njuna zvestoba postavljena na preizkušnjo, toda ljubezen premaga vse ovire in pripelje do združitve.
- Satirikon: predrzna izbira zaljubljenecv (Enkolpij in Giton), vse kaj drugega kot vzor čednosti in zvestobe. Veliko pustolovščin, naletita na vse mogoče like. Standardni motivi (tudi v lj. romanu): vihar, brodolom, sodna obravnava, navidezna smrt, patetični monologi, opisi kipov in slik, samomorilske misli glavnega junaka. Petronijev parodistični prijem: namenoma dramatično zaostri situacijo, bralec, navajen stereotipnih razpletov, pričakuje heroistično rešitev, vendar "junak" klavarno odpove. Ironija proti celotni idilični zvrsti: idilična podoba borne kočice in dveh stark, toda ena pade s pručke, se potolče in opeče in idealizma je konec, bralec pristane na trdih tleh resničnosti.
- *Satura* prvotno pomenila pisano mešanico, delo v poljubni obliki o poljubni snovi. Sčasoma je dobila značaj, kot ga poznamo danes. Lucilij je dodal politično kritiko in oseben napad. Klasično podobo dobila s Horacem: v smehu povedati resnico v splošeni obliki, ne v osebem napadu. V Satirikonu gre za mešanico poezije in proze. Vprašanje, ali je videti v delu satirično ost, osebno naperjeno proti kakemu sodobniku. Nekateri opozarjajo na naravnost proti Neronu (Pojedina pri Trimalhionu), v Eumolpu pa karikatura Seneke. Ni moralistične kritike, ki bi obsojala, hotela vzgajati. Posebna humornost; od preproste šaljivosti do fine ironije, realizem v opisu pojedine pri Trimalhionu (osebe se prikažejo same z lastnimi besedami), komičen učinek dosega z napetostjo med videzom/hotenjem in resničnostjo, ambicijo in zmožnostjo. Enkolpij je klasični antijunak, šteje se za boljšega od drugih, zna ironizirati tudi samega sebe; Eumolp, pesnik, ki ga nihče noče poslušati, Trimalhio bi rad veljal tudi za izobraženca, so komični, ker hočejo biti nekaj drugega, kot v resnici so.
- Idelano in čisto lj. zamenja strast, skrčena na spolnost. Junakova dejanja ne usmerja več Eros, ampak Priap. Bogovi so le prazna imena za človeške izmišljotine, o interesu za državo in politiko ni več sledu, nastopi hedonizem.